

PEDAGOGISCHE LEERMIDDELEN

Sinds vele jaren ontwikkelt Leefmilieu Brussel pedagogisch materiaal ten dienste van het onderwijzend personeel. Hiermee kunnen zij het thema 'leefmilieu' in hun lessen integreren binnen de context van de eindtermen en/of ideeën vergaren voor pedagogische activiteiten die zij met hun leerlingen wensen te ondernemen. Dit materiaal ondersteunt de lesgever bij het uitwerken van een beperkte sensibiliseringsactie tot het opzetten van een globaal schoolproject, en dit voor alle leeftijdsgroepen en rond diverse thema's.

De papieren versies van de pedagogische leermiddelen zijn voorbehouden voor leerkrachten die les geven in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en kunnen gratis aangevraagd worden bij Leefmilieu Brussel per mail school@leefmilieu.brussels of telefonisch via 02/775 75 75.

De downloadbare leermiddelen echter kunnen door iedereen, ook buiten het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, vrij gebruikt en gefotokopieerd worden op www.leefmilieu.brussels/scholen.

ENERGIE

IK KOM OP VOOR ENERGIE

Beschrijving

Pedagogisch dossier voor leerkrachten van leerlingen tussen 10 en 14 jaar. Het geeft informatie over het thema en geeft ideeën voor concrete acties en pedagogische activiteiten in de school.

Leeftijdscategorie

10-14 jaar

Leermiddelen

- ✓ Een pedagogisch dossier voor de leerkracht
- ✓ Een boekje voor de leerling

DE ENERGIE-UITDAGING, MIJN SCHOOL DOET MEE !

Beschrijving

Sensibiliseringsaffiches rond energiebesparing

Leeftijdscategorie

Basisonderwijs

Leermiddelen

- ✓ Een algemene affiche (A2 formaat)
- ✓ Een affiche met 9 gebaren (A2 formaat)

MIJN ENERGIE-CONTRACT

Beschrijving

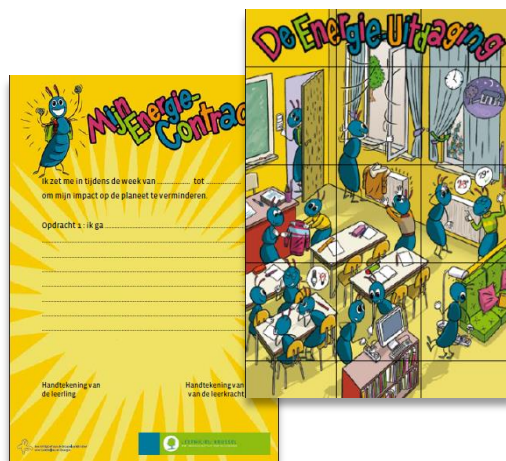
Aan de hand van dit contract, kunnen leerlingen hun persoonlijk engagement noteren om hun energieverbruik op school te verminderen.

Leeftijdscategorie

Basisonderwijs

Leermiddel

- ✓ Een postkaart recto/verso met stickers (A6 formaat)

PERSONAGES-AFFICHES

Beschrijving

Sensibiliseringsaffiches rond energiebesparing

Leeftijdscategorie

Secundair onderwijs (einde lagere school)

Leermiddelen

- ✓ Een affiche rond "temperatuur" (A2 formaat)
- ✓ Een affiche rond "elektrische apparaten" (A2 formaat)
- ✓ Een affiche rond "licht" (A2 formaat)

PLOOISPELLETJE "ENERGIE BESPAREN, IK DOE MEE!"

Beschrijving

Aan de hand van dit plooi spelletje ontdekken en leren de leerlingen de goede gebaren die verstopt zijn achter 8 energieverspillingen.

Leeftijdscategorie

Kleuter- en lager onderwijs

Leermiddel

- ✓ Een plooi spel met instructies

MEMORY-SPEL

Beschrijving

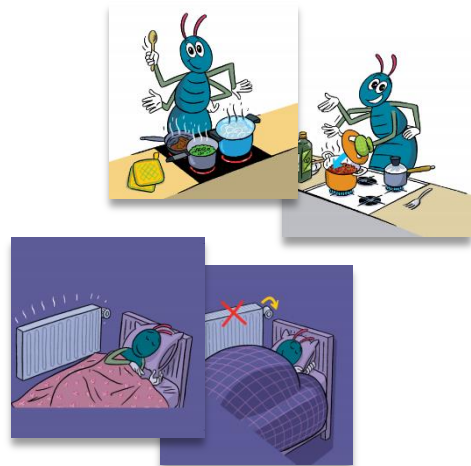
Dit memory-spel bevat 12 paar kaarten met op elke kaart zowel een goed gebaar voor energiebesparing, als ook het overeenkomstige minder goede gebaar. Aan de kinderen om de kaartparen terug te vinden en uit beide illustraties het goede gebaar te kiezen. Voor de oudsten kunnen de kaarten in twee worden geknipt om er een gigantisch memory-spel van 24 kaartparen van te maken.

Leeftijdscategorie

3-8 jaar

Leermiddel

- ✓ Een memory-spel met 12 paren

KOSTEN-VERBRUIK SPELLETJE

Beschrijving

De eerste stap in het beheer van je verbruik is inzicht in dat verbruik. Deze tool illustreert waar REG en energie-efficiëntie voor staan.

Leeftijdscategorie

12-18 jaar

Leermiddel

- ✓ Een boekje van de spelleider (A5 formaat)
- ✓ 43 fiches (A5 formaat)

DUURZAME VOEDING

VOEDING OP SCHOOL, MILIEU OP HET MENU

Beschrijving

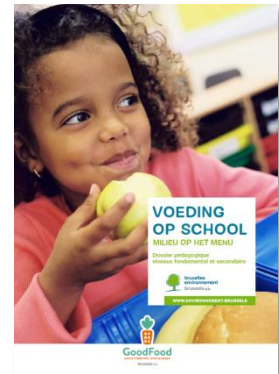
Dit pedagogisch dossier voor alle leerkrachten vanaf het kleuter- tot het secundair onderwijs geeft informatie over het thema en geeft ideeën voor concrete acties en pedagogische activiteiten in de school.

Leeftijdscategorie

Voor leerkrachten

Leermiddel

- ✓ Een pedagogisch dossier

MIJN VOEDINGSCONTRACT

Beschrijving

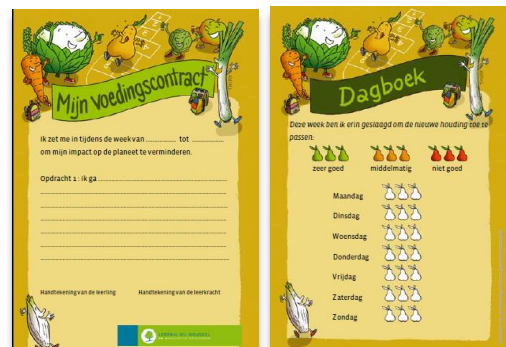
Aan de hand van dit kleine contract, kunnen leerlingen hun betrokkenheid bij het verbeteren van hun voeding op school noteren.

Leeftijdscategorie

5-12 jaar

Leermiddel

- ✓ Een postkaart recto/verso (A6 formaat)

DE LOOP VAN DE SEIZOENEN

Beschrijving

Een eenvoudig en ludiek spelletje dat leerlingen helpt om opnieuw het ritme van de seizoenen te ontdekken. Elke leerling heeft een eigen blad. De leerkracht beschikt over een handleiding (A5). Ideaal is om dit leermiddel te ondersteunen met de vier posters van seizoensgroenten en -fruit.

Leeftijdscategorie

5-8 jaar

Leermiddelen

- ✓ Een spel voor leerlingen (A4 formaat)

- ✓ Een handleiding voor de leerkracht (A5 formaat)

AFFICHES VAN SEIZOENSGROENTEN EN -FRUIT

Beschrijving

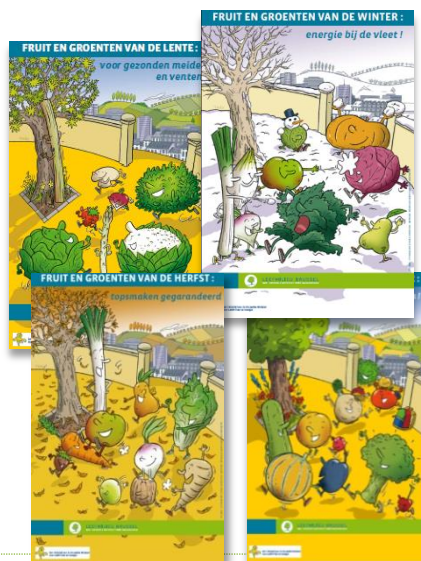
Deze set van 4 affiches toont op een amusante manier de meest gekende Belgische seizoensgroenten en -fruit.

Leeftijdscategorie

Kleuter- en lager onderwijs

Leermiddelen

- ✓ Een affiche “zomer” (A2 formaat)
- ✓ Een affiche “lente” (A2 formaat)
- ✓ Een affiche “herfst” (A2 formaat)
- ✓ Een affiche “winter” (A2 formaat)

AFFICHES “DUURZAME KANTINE”

Beschrijving

Deze 3 affiches zijn ontworpen om de scholen te begeleiden naar een duurzame kantine.

Leeftijdscategorie

Basis- en secundair onderwijs

Leermiddelen

- ✓ Een affiche basisonderwijs (A2 formaat)
- ✓ Een affiche secundair onderwijs (A2 formaat)
- ✓ Een affiche voor de kantine (A2 formaat)

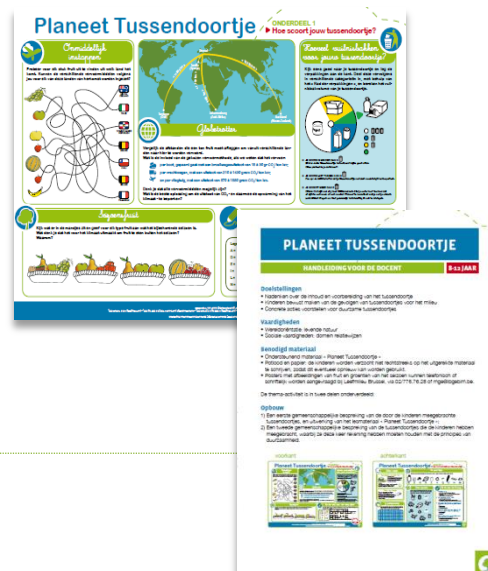
PLANEET TUSSENDORTJE

Beschrijving

Dit leermiddel bestaat uit een tafelset (mogelijkheid tot plastificeren) en een handleiding voor de leerkrachten. Langs de ene zijde, ontdekken de leerlingen de impact van hun snacks door middel van spelletjes. Langs de andere zijde, leren de studenten manieren om de impact van hun snack op de planeet te verminderen.

Leeftijdscategorie

8-12 jaar

Leermiddelen

- ✓ Een spel-onderlegger (A3 formaat)
- ✓ Een handleiding voor de leerkracht (A5 formaat)

MINDER WEGGOOIEN WAT MEN EET, IS VEEL BETER VOOR ONZE PLANEET!

Beschrijving

Affiches die leerlingen sensibiliseren rond de mogelijke handelingen die we kunnen stellen om voedselverspilling te vermijden.

Leeftijdscategorie

Basisonderwijs

Leermiddel

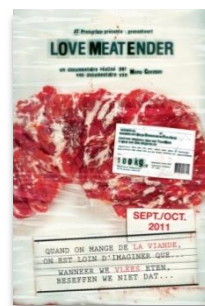
- ✓ Een mieren-affiche "Voedselverspilling" (A2 formaat)

LOVEMEATENDER

Beschrijving

We eten meer vlees dan de dieren ons kunnen bieden. De Aarde betaalt hiervoor een hoge prijs: dieren worden machines, ontbossing, opwarming van de aarde, ... Zwaarlijvigheid, kankers, antibioticaresistentie, ... het menselijk lichaam verdraagt het niet beter. Eet minder, maar beter is dan ook de oplossing! LoveMEATender geeft een vernieuwende visie op onze vleesconsumptie.

Leeftijdscategorie

Secundair onderwijs

Leermiddel

- ✓ Een DVD

GAME OF FOOD

Beschrijving

"Game of Food" is een gloednieuw teamspel omtrent voeding. Dit spel is bedoeld voor leerlingen van 10 tot 14 jaar en doet hen ontdekken hoe ze hun bord kunnen vullen zonder het milieu of hun gezondheid te schaden. Doel van het spel: elk team moet zoveel mogelijk wortels verzamelen door zijn ingrediënten slim te kiezen. Daarna bereiden de leerlingen als een echt team van sterrenchefs een smakelijk menu op basis van de geoogste ingrediënten. Ten slotte onderwerpt elk team zijn menu aan de kritiek van de andere spelers om nog meer wortels te verdienen!

Leeftijdscategorie

10-14 jaar

Leermiddel

- ✓ Een speldoos met: 6 spelborden, 6 thematische fiches, 83 ingrediëntenkaarten, 42 inzetkaarten, 7 'speciale kracht'-kaarten, 150 "wortel-jetons, een map met aanvullende documentatie, 2 fixatiesystemen.

GOOD FOOD RECEPTEN: VOOR MEER VEGGIE EN MINDER VERSPILLING!

Beschrijving

Een vijftiental makkelijke recepten worden voorgesteld om vegetarische en seizoensgebonden producten te bereiden: smeuijge pasta met champignons, tajine met herfstgroenten, burger met plantaardige proteïnen en zijn ketchup van bieten, ... voldoende ideeën om de show te stelen bij vrienden en familie tijdens een etentje!

Leeftijdscategorie

10-14 jaar

Leermiddel

- ✓ Een boekje (A5)

AFVALVERMINDERING

ZERO AFVAL: HANDLEIDING

Beschrijving

Dit pedagogisch dossier voor alle leerkrachten vanaf het kleuter- tot het secundair onderwijs geeft informatie over het thema en geeft ideeën voor concrete acties en pedagogische activiteiten in de school.

Leeftijdscategorie

Voor leerkrachten

Leermiddel

- ✓ Een pedagogisch dossier

DE STRIJD TEGEN HET AFVALLEGER

Beschrijving

Zina en Oyden, twee personages afkomstig uit het jaar 2150 waar geen afval meer bestaat, zijn teruggekeerd om de leerlingen te helpen bij hun strijd tegen een verschrikkelijke vijand op aarde: het afvalleger. Ze nemen de leerlingen mee in een spel vol ontdekking en avontuur om zo het enorm aantal geproduceerde afval te laten verminderen. Het spel stelt 12 ludieke en gevarieerde dialogen voor tussen Zina en Oyden. Aan het einde van elke dialoog worden de leerlingen uitgenodigd om een proef af te leggen, waarmee ze de productie kunnen verminderen van het afval op school.

Leeftijdscategorie

8-12 jaar

Leermiddelen

- ✓ Een boekje voor de leerling
- ✓ Een boekje voor de leerkracht
- ✓ Een poster (A1 formaat)

HET AFVALSTRIPVERHAAL VAN JEAN RIVERT

Beschrijving

Dit leermiddel ziet eruit als een waaierschriftje. Elke bladzijde illustreert op humoristische manier de overconsumptie en de afvalproblematiek van papier, verpakkingen en elektrische en elektronische apparatuur. In een cartoonprent met lege tekstballonnetjes kunnen de leerlingen hun verbeelding de vrije loop laten en zelf nieuwe gags over het afvalthema bedenken.

Leeftijdscategorie

Einde lager, begin secundair onderwijs

Leermiddel

- ✓ Een stripverhaal

DE INVASIE VAN DE MEGAVUILBAKKEN

Beschrijving

Kort stripverhaal dat een verhaal vertelt van verschillende personages die vechten tegen de afvalproductie.

Leeftijdscategorie

Einde lager, begin secundair onderwijs

Leermiddel

- ✓ Een strip (A5 formaat)

IN ELK GEVAL, WIJ WILLEN MINDER AFVAL!

Beschrijving

Deze affiche illustreert op een amusante manier concrete gebaren die leerlingen in de klas en op school kunnen stellen om afval te verminderen.

Leeftijdscategorie

Kleuter- en lager onderwijs

Leermiddel

- ✓ Een Mieren-affiche rond afvalvermindering (A2 formaat)

PERSONAGES-AFFICHES OVER AFVALVERMINDERING

Beschrijving

Deze 3 affiches (type "manga") illustreren concrete gebaren die leerlingen in de klas en op school kunnen stellen om afval te verminderen.

Leeftijdscategorie

Einde lager, begin secundair onderwijs

Leermiddelen

- ✓ Een affiche over "verpakkingen" (A2 formaat)
- ✓ Een affiche over "voedselverspilling" (A2 formaat)
- ✓ Een affiche over "papierverspilling" (A2 formaat)

MIJN CONTRACT VOOR "GEEN AFVAL"

Beschrijving

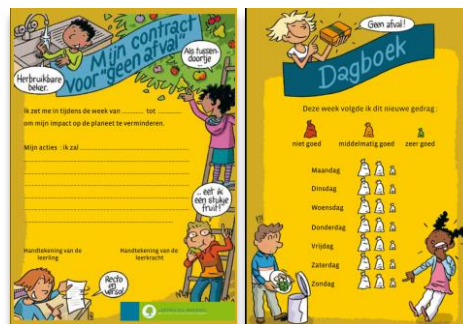
Aan de hand van dit kleine contract, kunnen leerlingen hun persoonlijk engagement noteren om hun afval op school te verminderen.

Leeftijdscategorie

5-12 jaar

Leermiddel

- ✓ Een postkaart recto/verso (A6 formaat)

PAPIER

PAPIER, DE PLANEET EN WIJ

Beschrijving

Een pedagogisch dossier voor leerkrachten van het lager onderwijs met informatie over het thema en boordevol ideeën voor pedagogische activiteiten om zo samen met de leerlingen papierverspilling tegen te gaan.

Leeftijdscategorie

Lager onderwijs

Leermiddelen

- ✓ Een lerarendossier
- ✓ Het schriftje van de leerlingen

KLEURBOEKJE UIT GERECYCLEERD PAPIER

Beschrijving

Dit kleine kleurboekje, gedrukt op gerecycleerd papier, legt aan de leerlingen uit vanwaar het papier komt en hoe we het niet kunnen verspillen.

Leeftijdscategorie

8-12 jaar

Leermiddel

- ✓ Een kleurboekje (A5 formaat)

MIJN PAPIERCONTRACT

Beschrijving

Aan de hand van dit kleine contract, kunnen leerlingen hun persoonlijk engagement noteren om papierverspilling op school te verminderen.

Leeftijdscategorie

5-12 jaar

Leermiddel

- ✓ Een postkaart recto/verso (A6 formaat)

WATER

ZIN IN WATER

Beschrijving

Pedagogisch dossier voor de leerkrachten van de lagere school met informatie over de waterproblematiek en boordevol ideeën voor pedagogische activiteiten om zo samen met de leerlingen en thema water te verkennen.

Leeftijdscategorie

Leerkracht lager onderwijs

Leermiddel

- ✓ Een pedagogisch dossier

MIJN WATERCONTRACT

Beschrijving

Aan de hand van dit kleine contract, kunnen leerlingen hun persoonlijk engagement noteren om meer kraantjeswater te drinken en waterverspilling op school te verminderen.

Leeftijdscategorie

5-12 jaar

Leermiddel

- ✓ Een postkaart recto/verso (A6 formaat)

GELUID

DE GELUIDSOMGEVING OP SCHOOL, BYE BYE LAWAAI!

Beschrijving

Dit pedagogisch dossier voor de leerkrachten van het lager onderwijs geeft informatie over de geluidsomgeving op school en geeft ideeën voor pedagogische activiteiten om zo samen met de leerlingen het thema geluid te verkennen.

Leeftijdscategorie

Voor de leerkrachten van het basisonderwijs

Leermiddel

- ✓ Een pedagogisch dossier

MINDER LAWAAI? DAT KUNNEN WE IN EEN HANDOMDRAAI!

Beschrijving

Affiche die de gebaren die de leerlingen in de klas kunnen stellen, illustreert om het lawaai te verminderen.

Leeftijdscategorie

8-12 jaar

Leermiddel

- ✓ Een mieren-affiche (A2 formaat)

MIJN CONTRACT TEGEN LAWAAI

Beschrijving

Met dit engagementscontract kunnen de leerlingen zich inzetten om minder lawaai te maken op school.

Leeftijdscategorie

5-12 jaar

Leermiddel

- ✓ Een postkaart recto/verso (A6 formaat)

BIODIVERSITEIT

5 ACTIVITEITENFICHES OVER BIODIVERSITEIT OP SCHOOL

Beschrijving

De ontdekking van de fascinerende diversiteit van het leven op aarde en van de natuur in de buurt van de school, zal de leerlingen niet enkel toelaten meer kennis te verwerven over de natuur maar haar ook meer waarderen en respecteren. Dat is van essentieel belang om de natuur te kunnen beschermen! Deze fiches stellen een reeks activiteiten voor in verband met een of meer vakken en specifieke vaardigheden. Ze bevatten ook veel hulpbronnen om verder te gaan.

Leeftijdscategorie

Vanaf 8 jaar

Leermiddelen

- ✓ 5 fiches met diverse activiteiten

KAMISHIBAI OVER DE BIODIVERSITEIT

Beschrijving

De kamishibai laat toe een verhaal te vertellen aan de hand van opeenvolgende prenten. In dit verhaaltje ontdekken de leerlingen verschillende diersoorten die elk in een andere habitat van het bos leven (boom, struik, vijver, bodem, ...). Zo wordt het begrip 'biodiversiteit' op verschillende niveaus behandeld.

Leeftijdscategorie

5-10 jaar

Leermiddelen

- ✓ Een informatief boekje
- ✓ Het verhaaltje over de 'Sprookjesachtige biodiversiteit'

DE BIODIVERSITEIT DOORHEEN DE TIJD

Beschrijving

Dit leermiddel beschrijft op een interactieve manier de geschiedenis van het leven op de Aarde via prenten die de grote mijlpalen van de evolutie van de biodiversiteit voorstellen. Het laat toe om de notie van tijd, het ontstaan van de soorten en het fenomeen van massa-extinctie te behandelen.

Leeftijdscategorie

9-13 jaar

Leermiddelen

- ✓ Een informatief boekje
- ✓ De beelden van de grote mijlpalen van de evolutie van de biodiversiteit

EEN PLANEET VOOR ONZE BEHOEFTE

Beschrijving

Dit rollenspel maakt het mogelijk om onze afhankelijkheid ten opzichte van het milieu te begrijpen en om na te denken over de manier waarop de Mens dit uitbuit voor zijn overleving en welzijn. De leerlingen zullen moeten samenwerken om te winnen!

Leeftijdscategorie

13-18 jaar

Leermiddelen

- ✓ Een informatief boekje
- ✓ De elementen van het spel: beschavingstotems, rollenbadges, puntenbord, affiche ecosysteem-behoeften, natuurlijke hulpbronkaarten, overlevings- en welzijnskaarten, actie - samenswerkingsfiche

CAMPAGNE DE GOEDE GEBAREN VOOR MIJN PLANEET

DE GOEDE GEBAREN VOOR MIJN PLANEET

Beschrijving

Zelfs de allerkleinsten kunnen iets doen om ons leefmilieu te beschermen! Met deze campagne ontdekken leerlingen van 5 tot 8 jaar, aan de hand van enkele milieuvriendelijke gebaren, hoe ze dit kunnen doen. Om hen hierbij te helpen, zowel op school als thuis, worden ook de leerkrachten als de ouders bij de campagne betrokken.

Leeftijdscategorie

5-8 jaar

Leermiddelen

- ✓ “Het sprookje van het bekertje” voor de 3 tot 5 jarigen
- ✓ Een spelletjesboekje voor de 5 tot 8 jarigen
- ✓ Een folder voor de ouders
- ✓ Een affiche (A3 formaat)
- ✓ Een activiteitenfiche “Geen afval... Zeker met mijn beker”

DIVERSE MILIEU

WIJ RESPECTEREN ONZE PLANETE!

Beschrijving

Via deze affiche kunnen klassen zich engageren voor een milieuproject. De affiche kan in de hele school opgehangen worden.

Leeftijdscategorie

Kleuter- en lager onderwijs

Leermiddel

- ✓ Een affiche (A2 formaat)

MIJN CONTRACT VOOR DE PLANEET

Beschrijving

Aan de hand van dit kleine contract, kunnen leerlingen hun persoonlijk engagement noteren om een milieuvriendelijk gebaar te stellen.

Leeftijdscategorie

5-12 jaar

Leermiddel

- ✓ Een postkaart recto/verso (A6 formaat)

